

שבטים פראיים, שודדי־נהר והמון נסער שנשבע למשפט לינץ'

הצלם סבר שהיא תבטיח להתייצב בפני המצלמה. ארצה, כשילדה ממשיך לבלוע את ארוחתו בלהיטות.

קדחו שמונה ימי, עד טונגא. סופר לנו כי פשטה אינפליצה בין עמי הגילוס. אשה מתקבלת על הדעת עולה כ־40 ראש בקר, לפעמים בתוספת כמה עזים וכב־שים. לפני המלחמה היה מחירן החצי.

באגם נה, בו הופך הגילוס לנילוס הלבן, הובילה אותו הספינה הקטנה, משוך שלושה ימים, עד טונגא.

הפירות הנילוס

ל כל יום היינו נעצרים ליד כפר של בני נוואר, על מנת להצטייד. בני הנואר המתגוררים בכיפות ומגדלים בקר, חושבים את הלבנים למטורפים, משום שהם לובשים בגדים בחום האפריקאי הלוהט. האופנה השלטת אצלם היא עירום מוחלט.

הנואר מכונים אנשרהסידות של הנילוס. עקבנו בעניין אחרי קבוצות טרונים ארוכי גלים, כל אחד מהם בגובה של כשני מטר, ניצבים כשחנייתות שעונות אל כתי פיהם. הם היו ערומים לגמרי, פרט לתמרור קים של אפר עצים על פניהם ומחרוזת חרוזים כחולים סביב מותניהם.

הם נעצרו ליד הנהר כמו על פי פקודה, ובאחידות מושלמת הרים כל אחד מהם רגל אחת, ועמדו כך משך רבעים ארוכים, כאילו היתה פוזה זו הנוחה ביותר בעולם. ארבעה כמרים קתוליים סקוטיים אירחו

אותנו בטונגא, בה הם מחזיקים מיסיון ובית ספר לבני השילוק. בני השילוק יפי התואר היום בעלי הבנה חברתית גדולה יותר מאשר כל בני הנילוס. הם השבט היחיד שבי ראשו עומד מלך.

אחרי ליל מנוחה בביתם של הכמרים, בילינו יום בטויל בכפרי הסכיבה, בהם עוסקות הנשים באריגת רשתות דייג.

בני השילוק, המאובקים כולם באפר העץ צים שהם נוהגים למרוח על כל גופם, נראו כאירחים מעולם אחר. הצצה במצלמותינו הבטיחה לנו את ידידותם. כיוון שאין הם מסוגלים לגדל זקנים, היו מוקסמים משלנו, בעיקר מוקני האדום והעבות. הם האמינו כי רק כוח כשפים יכול ליצור כמות כזו של שיער — ועוד על הלחי, מכל המקומות.

הם אינם יודעים איזה הרפתקת מסמרי שיער עברנו כדי לגדל זקנים אלה, התלווצץ אנדרה.

השילוק נכנעים באי רצון לחוקי הציבוי ליוציה. מדי פעם הם מפעילים את רוח המלחמה שלהם על שבטים שכנים.

מחוז הירח

זרם יש גם מוצא אחר למרצם. התינונו בקהל של בני שילוק שהתחזקו תחילה בשתיית בירה מקומית, כשהם רוקים דים את מחול הירח שלהם. הם לבשו את מיטב עורות הנמר שלהם, ואת תסרוקתם הארוכה חיזקו בחבל.

כאשר התפעלנו מהתלהבותם של הרוקדים, העיר ז'אן: "זה בדיוק מה שחסר לי משך החורף הארוך והאיטי בפאריס — מחול ירח אחד הגון. קשה לי לתאר שיכול להיות קר אחרי טלטול הגון כזה."

קיננו צידה במלאקאל, מושב הממשלה ב־איזור הנילוס העילי. אחר נחתנו בקודוק, שהיתה ידועה פעם בשם פאשודה. במקום זה, אחרי מסע ארוך דרך אגן הקונגו, הרי ליד קצין צבא צרפתי, המאזור ז'אן בטיסט מרשאנה, את צבאו לנילוס העילי.

האנגלים והצרפתים

ידיעה על פלישתו של מרשאנה, הרי עיקה בשעתו את הגנרל קיצ'נר, שזה עתה הביס את צבאו של המהדי בחארטום. הוא הגיע עם יחידות סקוטיות וסודאניות, הרי דיע למרשאנה שטענתו למקום כטריטוריה צרפתית היא בלתי־שרירה, סיים בדרך זו את מה שנקרא בשם "תקרית פאשודה".

החתימה ממלאקאל עד חארטום ארכה לנו כחודש. הנילוס היה מלא מערבולות, הרוח היתה חזקה.

מראות הנוף ובני האדם השתנו ככל שהתקדמנו בדרכנו. האדמה היתה יותר ויותר חר צחיחה, האקלים חם ויבש יותר.

בהדרגה עברנו את סודאן השחורה והע־מקנו אל תוך סודאן המוסלמית. ארץ חילות, גמלים וגבירים לבושי לבן, המתפללים חמש פעמים ביום לעבר מכה.

אל תוך העולם הערבי

שינוי היה מוחלט כאל־גבלין, הרי עיר הערבית האשונה שפגשנו. האני שים חומי העור, ההבושים טורבאנים ול־בושים שמלות ארוכות ומתנפפות, התהלכו כטן סימטאות חול ובין בתים וחנייות בנויים מחימר. כעת היה עלינו ללמוד ערבית, שפת סודאן ומצרים.

החום והרוח שככו עם ערב. היינו תשו־שים מזחירה, ותרנו אחר מקום לחנות על החוף. דייגים סודאניים קיבלונו בלבביות.

גשר הרכבת ליד קוסיטי היה הראשון שעברנו מאז מפלי אוון, מרחק של מעלה מ־2700 קילומטרים מאחורינו. שומר הגשר הסתכל עלינו ברשלנות, פנה לאחור ואחר חזר ונשען על המעקה. מה שראה מתחתיו לא היו זנבים בנהר, כי אם אנשים חותרים בסירות משונות.

בא־דואיים ראינו ילדים מעמיסים כותנה מאליג'ירה, שטח עצום המשתרע בין הנילוס הלבן והכחול. ארבעה מיליון דונם מגדלים כאן את הכותנה מן המשובחות שבעולם.

אשה תמורת סירה

ל כל כפר שקרבנו, היה המנהיג מקבל הודעה על בואנו. הוא היה לובש את מיטב בגדיו ויורד לחוף בלחית פמלייתו. סירתו כה הקסימה את אחד המנהיגים עד שלא יכול היה להמתין להפגנה, הוא קפץ לתוכה וחתר בסיבובים. הוא כה הוקסם ממ־נה השגיע לי תמורתה אחת מארבע גשר־תיו — לפי בחירתו.

סופר לנו כי סירותינו היו הקטנות ביותר שעברו דרך המשת הקילומטרים של סכר הנילוס הלבן, 50 קילומטרים דרומה לאח־טום. מיבנה הסכר הושלם עליידי הבריטים בשנת 1937. מימיו האצורים ואלה מאחורי סכר הסנאר על הנילוס הכחול משקים את מצרים.

הערבים שפתחו לרחחה את שערינו העני־קיים, צחקו בכל לב. סירותינו הקטנות נראו מגוחכות בעיניהם בתוך המבנה העצום.

ב־17 במארי, ארבעה וחצי חודשים אחרי שיצאנו ממקור הנילוס, הגענו לחארטום, בירת הסודאן.

צי רציני, שנשא עליו עתונאים ונכבדים, קידם את פנינו במשפך של הנילוס הלבן והנילוס הכחול. לאורך מימיו הצלולים וה־כמים של הנילוס הכחול, ליו אותנו לחתי־תה, וזכינו לקבלת פנים רשמית בחזית ה־גראנד הוטל.

קצין צבא בעל דרגה גבוהה יעץ לנו, אישית, להפסיק את מסענו. "אני מתנצל על שהטלתי ספק שתיגעו עד הנה", אמר. "אולם אני מפציר בככם לסיים את מסעכם כאן. לא תצאו חיים אם תעברו את מפלי המים הגדולים."

בילינו עשרה ימים בחארטום. אחרי חמי־שה חודשים של אורח חיים טרימיטיבי, עיר דדה אותנו שהיינו הקצרה במקום מתורבת. מעבר לנילוס הכחול בקרנו באומדורמאן, עיר בנוייה מחימר הנילוס. אוכלוסייתה בת כ־130 אלף תושבים, כמעט כפולה מעיר הבירה מולה. התרשמנו בעיקר מן הקבר של המהדי הנראה ככד מהוסך.

במפל הששי

יצאנו ישוב דרך, 70 קילומטר למטה מחארטום גרף אותנו הנילוס דרך תהום של 12 קילומטר, גובלת בגבעות בולת וגר־נית תלולות. כאן מעמיק הנהר וצר, ורחבו מגיע 80־מטר.

היה זה המפל הששי, הקל. למעשה זהו הראשון בין המפלים שאתה פוגש בדרתך בנהר, החל מקיורו.

כאן הניגו מן היפים שבנופי הנילוס. חופים ירוקים פורחים הודקרו משני צדינו, מוקפים דקלים ונגים מושקים. פה ושם נראו איים קטנטנים שחופיהם זהובים מחול ותור־כס ירוק מדשא. באחורי רצועתו הצרה של הנהר השתרע המדבר הגדול.

סעודה באזהר ברואי

יד החורבות התבוננו בברואים ממל־אים את נאדותיהם מים. הם נהגו בחי־מורים קטנים הלוחך ושוב, כדי לשאוב מים מבאר עמוקה. הם אושים חסונים ויפיתואר, על אף אורח חייהם הקשה בימים לוחטים, לילית־כפור, סופות חול, וצמא תמיד.

שייך זקן הזמיננו לסעודה לאוהלו. ישבנו במעגל סביב סיר עגול, כשאנו טובלים סיי־תות בחלב גמלים חמוץ.

ליד קאבושייה, עצרנו כדי לבקר בחורבות בנות האלפיים שנה, של העיר הגדולה הקדו־מה מרואה, שהיתה פעם בירתה הדרומית של חבש ומאוחר יותר, ממלכה בפני עצמה. אחת ממלכותיו לחמה לרומאים בבורה, עד אשר הוכנעה עליידי צבאו של פטרוניוס, 20 שנה לפני הספירה.

שלושה שבועות של חתימה מייגעת הובילו אותנו לאטבארה, עיר מסודרת, בעלת גנים מרהיבים ובתים נאים. כאן מקבל הנילוס ממזרח את יובלו האחרון, האטבארה.

בחנייתנו הבאה, בברבר, שטחנו את שקי השניה שלנו על גבי החול, ליד סירותינו. משך הערב הלכה הרוח והתחזקה. בחצות סערה סביבנו סופת חול. משך כל אותן השעות הארוכות, היינו מכורבלים בשקי הניילון שלנו, כשאנו בועטים ומתפתלים כדי לא להיקבר בחול.

כמעט כמו בקודוראדו

ם שחר שככה הפערה. התכווננו לחזור למקום מוגן יותר. לזוועתנו ה־רבה נוכחנו ששתיים מסירותינו, של אנדרה ושלי, עם מרבית ציודנו בתוכן, נגרפו. אחרי חמש שעות חיפושים מצאנו את ה־סירות שלמות. הן נמצאו כל אחת במקום אחר. סירתו של אנדרה היתה מרוקק מחצית הקילומטר במעלה הזרם, על החוף המער־בי. שלי, קילומטר במורד הזרם, על החוף המזרחי.

מראות הנוף בין חארטום וגבול מצרים, הזכירו לי את נהר קולוראדו באמריקה. גר־שים של שיש צבעוני ובולת ניצבו על ה־חוף. במקומות בהם הצוקים מסיגים את גבול הנילוס עצמו, נתקלנו במפלים מסוכנים. עברנו 31 מפלים כאלה, בטוח של 1500 ק"ל לומטרים רחיי־סכנה, בין חארטום לחאדי חלפה.

אחת וחצי. כך קוראים הערבים לריקוד הבטן. שתי קודניות הופיעו בקבלת פנים מיוחדת שנערכה לשלושת ההרפתקנים ב־קהיר. חלומן הגדול: להופיע ברטס הוליבודי.

יצאנו בריאים ושלמים מן המפל החמישי. אולם במפלים דרומה לאבו חאמד, במקום בו מתחיל הנילוס בעיקולו דרום־מערבה, נקדחו חורים בסירותינו הרפודות גומי. היתה זו עבודה קלה לתקן פגמים קטנים אלה, אם נעשתה על החוף, כמובן.

אף פעם לא ידענו מה הסכנה המצפה לנו בעיקול הבא. ברגע שנכנסת למערבולת, אין מקום לחזור. תאינו בסירות היו כה נמוכים, עד כי הציפו אותם המים, כשהם גורפים אר־תנו עד המפל הרביעי.

בזהריות עברנו גם את המפל השלישי, מ־קום בו מוקף הנהר גבעות זהובות חרוזות.

גן חיות עתיק באבן

אש הכפר גרי, הנמצא דרומה לדלגה, ליתה אותנו לסלעים עתיקים חקוקים ומצויירים, בגבעות מעל לנילוס. הצוירים היו בני תקופות שונות, שהעתיק ביניהם היה כנראה מן החקוקה בה היו הסודאן ומצרים פחות צחיחות, ומיושבות בחיות שאפשר